

Halvtidsutvärdering Biosfärområde Voxnadalen 2019-2024

**Havs
och Vatten
myndigheten**

Projektet för halvtidsutvärdering har medfinansierats av Havs- och vattenmyndigheten, genom anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Sammanfattning

Biosfärområde Voxnadalen har under de första fem åren visat sig vara en framgångsrik modell för hållbar utveckling, särskilt genom sin roll som neutral plattform för samverkan och innovation. Med fokus på skogen som hållbar resurs och levande vatten har Voxnadalen genomfört konkreta projekt som våtmarksrestaurering och bildandet av Voxkedjan, vilket har engagerat både lokala skogsägare och näringslivet. Dessa projekt visar på områdets förmåga att engagera en bred målgrupp och samtidigt bidra till långsiktig ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Biosfärområdet har varit en stor tillgång i projekt som testbädd och modellområde genom att bidra med kunskap inom lokal möjligheter och förutsättningar, hur kraften i det lokala engagemanget kan bidra till att lösa globala utmaningar.

Förutom goda samarbeten och bidrag till forskning som testbädd har Voxnadalen varit drivande och deltagit i utveckling tillsammans med näringsliv. Området fungerar som en lärorik modell för andra biosfärområden genom att hantera och samordna initiativ över flera sektorsgränser, vilket framhävs i projektsamarbeten och deltagande på nationella och internationella konferenser. Voxkedjan lyfts ofta som ett exempel på ett lyckat initiativ där samverkan omvandlat potentiella intressekonflikter till konstruktivt samarbete. Voxkedjan är också ett exempel på när ett biosfärområde fungerar som katalysator. Biosfärområdet var med initialt i projektet och var de katalysator som behövdes, Voxkedjan har sedan knoppsats av som egen ekonomisk förening.

Kommunikationsstrategin har bidragit till ökad lokal synlighet och engagemang, med regelbundna publikationer och initiativ som Naturkartan, vilka främjat både turism och medborgarengagemang. Voxnadalen strävar nu efter att säkra långsiktig finansiering och att engagera fler aktörer inom projektens olika faser, med mål att förstärka sitt arbete som ett modellområde för hållbar utveckling och samhällsengagemang.

Hylströmmen, Voxnan. Foto Stefan Persson, Helsingebilder

Innehåll

Sammanfattning	2
Syfte med halvtidsuppföljning	4
Metod	4
Sammanfattning enkät	5
Insikter och slutsatser från workshop	5
Mål 1: Väl fungerande modellområden för hållbar utveckling	6
Agenda 2030	6
Biosfärområdet som modellområde	7
Mål och utvecklingsplan	7
Målbild framåt till nästa 10-årsutvärdering.....	8
Mål 2: Inkluderande, dynamiska och resultatorienterade samarbeten och nätverk	8
Organisation	9
Medlemmar	9
Kontinuitet.....	9
Medborgarperspektivet.....	10
Verktyg för lokalt engagemang:	10
Samverkan med lokala och regionala aktörer	10
Internationella samarbeten	10
Mål 3: Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering.....	11
Projekt tillsammans med andra biosfärområden	11
Forskningens roll.....	11
Finansiering.....	12
Mål 4: Kommunikation och spridning av data	12
Lärdomar resultat	13
Lärdomar metoder	13
Lärdomar effekter.....	13
Bilagor.....	15
Bilaga 1, sammanfattning förslag och idéer	15
Bilaga 2: Sammanfattning enkät	19

Syfte med halvtidsuppföljning

Resultatet från halvtidsuppföljningarna förväntas ge insikt och ny kunskap om de processer som skapas av biosfärområdenas tvärsektoriella arbetssätt. Resultatet förväntas användas för att bistå offentlig förvaltning, samt appliceras i andra geografiska och tematiska områden.

Halvtidsuppföljningen är en självutvärdering som genomförs med styrelseledamöter och personer som är centrala för verksamheten, exempelvis civilsamhälle. Halvtidsuppföljningen ska belysa vad som fungerat och varför, vad som inte fungerat och varför. Goda exempel och nyckelutmaningar lyfts där dialog görs om till strategier för att möta de utmaningar som identifierats

Halvtidsutvärdering för Biosfärområde Voxnadalen kan även ses som en vägledande och iterativ process för halvtidsutvärdering.

Metod

För självutvärderingen har två metoder använts.

- Enkät, där respondenterna anonymt ges möjlighet att reflektera.
- Fysisk workshop för att möjliggöra dialog mellan olika roller och sektorer.

Därtill har genomlysning av dokument, med fokus på biosfärområdets årsrapporter, varit del av halvtidsutvärderingen.

Halvtidsuppföljningen är en självutvärdering som genomförs med styrelseledamöter och personer som är centrala för verksamheten, exempelvis civilsamhälle.

Att de olika aktörerna möts, med goda förutsättningar för dialog är därför en central del av metoden för halvtidsuppföljningen. Det viktigaste momentet i halvtidsuppföljningen är därför en fysisk workshop där dialogen mellan deltagarna är primärt fokus.

Förutom deltagarna vid workshop, finns fler aktörer och personer som har relevant erfarenhet och insikter att bidra med för halvtidsuppföljningen. Därför har en enkät fördelats till fler personer än deltagarna vid workshopen. På grund av att endast ett begränsat antal personer är relevanta mottagare av enkäten, har den utformats och svaren analyserats med ett kvalitativt tillvägagångssätt.

Enkäten bidrar även till att identifiera viktiga områdena att fokusera på under workshopen.

Sammanfattning enkät

22 respondenter svarade på digital enkät under 15–31 maj 2024. Dessa representerade biosfärområdets kansli, styrelseledamöter, kommun, region, skola, näringsliv och civilsamhälle.

De flesta respondenter har sitt engagemang i biosfärområdet under någon form av betalt arbetstid. Cirka 14% av respondenterna är inte längre aktiva idag, orsaken till detta var omständigheter som påverkade situationen. Pensionsavgång, politiskt skifte i kommunen och lämnat styrelsen.

- Biosfärområdet omnämns positivt som neutral arena, vilket möjliggör dialog i frågor som riskerar och/eller tidigare varit mer polariserade.
- Finns behov av förankring och tydlighet. Både internt i den egna organisationen/sektorn, och mellan olika aktörer och kommuner. Exempelvis finns behov av ökad tydlighet i projekt där ledtiderna kan vara långa i processen, exempelvis i väntan på beslut i projekt.
- Det mesta arbete som görs inom biosfärområdet förutsätter finansiering och medel ges i projektform. Det upplevs som utmanande att arbeta långsiktigt när finansieringen är i projektform.
- Mycket kunskap inom bland annat arbetssätt, finns inom biosfärområdet som kan förmedlas till flera olika intressenter. Kunskapen som finns behöver klustras och sedan behöver rätt processer identifieras för att kunskapen ska kunna förmedlas.
- De insatser/projekt som ger mest engagemang är de som är praktiska, konkreta och lokalt förankrade. Där projekt som involverar skogsfrågor uppfattas engagera allra mest, där många aktörer är engagerade. Orsaken till att skogen engagerar mest beskrivs bero på att Voxnadalen är en typisk skogsbygd.
- Projekt som saknar tydlig kommunikation eller konkreta resultat engagerar minst. Även projekt med där process blir utdraget exempelvis i väntan på beslut engagerar mindre.

Insikter och slutsatser från workshop

En av de viktigaste slutsatserna från workshopens gruppövning handlar om vikten av tydlig kommunikation och långsiktig planering. För att förbättra förankringen och samverkan behövs tydliga kommunikationskanaler och samarbeten mellan kommuner och organisationer. Det är också viktigt att involvera företagare och skolor samt använda fler kanaler och möjligheter. Som exempel nämns befintliga kanaler som nyhetsbrev. Men även nya förslag som kommunturnéer, ambassadörer och starkare profilering i kommunerna för att öka synligheten.

För att hantera långa ledtider och beslutsprocesser är det avgörande att hålla motivationen uppe genom att kommunicera uppnådda delmål och involvera fler i beslutsprocesserna. Det är även nödvändigt att förbättra årshjulprocessen och säkra grundfinansiering. När det gäller finansiering av projekt bör man arbeta med långsiktig planering och skapa strategier för deltagande i andras projekt och ansökningar samt utforska delfinansiering från näringslivet och utveckla större EU-projekt.

Kunskapsspridning och utbildning är centrala, där skolor bör användas som en arena för att fortsatt sprida kunskap om biosfärområdet genom praktisk pedagogisk inläring. Forskning om biologisk mångfald och hållbara metoder bör uppmuntras. Engagemang från kommuner och myndigheter kan främjas genom att involvera politiker och beslutsfattare i besök och temadagar samt använda biosfärområdet som en plattform för medborgardialog och demokratisk utveckling.

Samarbete med civilsamhället och näringslivet är också viktigt, och information om biosfärområdet bör fortsatt spridas genom biosfärtidningen och öppna möten. Samarbeten kring affärsutveckling och hållbar skogsskötsel bör främjas. Slutligen, för att stärka den övergripande kommunikationsstrategin, bör enkla mallar tas fram för enkel kommunikation och använda "hisspitchar" (kort och koncisa sammanfattningar) för att sprida budskapet samt organisera medborgarråd för att stärka strategisk kommunikation.

Mål 1: Väl fungerande modellområden för hållbar utveckling

Agenda 2030

Vilka SDG:s berör verksamheten, arbetar man med SDG på ett integrerat sätt? Hur bidrar området till den globala strategin?

Genom fokusområdena arbetar biosfärområdet integrerat med de globala målen. I tvärssektoriella samarbeten involveras lokal, regional och nationell nivå för att stödja hållbart skogsbruk, vattenvård och biologisk mångfald. Biosfärområdet agerar både som neutral arena och en brygga mellan gränser, både geografiska och strukturella.

Biosfärområdet sprider kunskap och förvaltar ekosystemtjänster långsiktigt, med lokal nytta, exempelvis återskapande av våtmarker och restaurering av skogar. Kunskap och engagemang sprids med utbildningsinsatser, och även utomhuspedagogik, för att öka medvetenhet kring hållbarhet i lokalsamhället.

Nedan ses en översikt över de globala mål biosfärområdet främst arbetat med och integrerat:

	2	3	4	6	8	9	10	11	12	13	15	16	17
1					X	X			X	X	X		X
2				X							X		X
3	X							X			X		X
4		X						X					X
5			X										X
6			X										X
7							X					X	X

1. Skogen som hållbar resurs 2. Levande vatten 3. Ett öppet och levande landskap 4. Naturkartan och vandringsleder 5. Kommunikationsinsatser om biosfärområdet 6. Samverkan med andra biosfärområden och universitet/högskolor. 7. Medborgarråd

Av de 17 globala målen bidrar Biosfärområde Voxnadalen som modellområde för hållbar utveckling i 12 av de globala målen.

Exempel på projekt och insatser:

- Inom projektet Rivers of LIFE arbetas med att mildra effekterna av klimatförändringar (Mål 13 Bekämpa klimatförändringar) och värna biologisk mångfald (Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald). Projektet genomförs i biosfärområdet med Länsstyrelsen Gävleborg som projektägare. (Biosfärområdet deltar framför allt med kommunikation av projektet).
- Biosfärområdet har även bidragit till att identifiera, förvalta och sprida kunskaper om ekosystemtjänster samt att främja deras långsiktiga funktionalitet och nytta för lokalbefolkningen (Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald).
- Tvärssektoriella samarbeten som bidragit till biologisk mångfald, kulturmiljövården och lokal utveckling i Voxnadalen, exempelvis LONA-projektet "Från aktionsplan till action för biologisk mångfald" (2021–2024). Projektet har drivits av Ovanåkers, Ljusdals och Bollnäs kommuner. I detta projekt har även Naturskyddsföreningen Voxnadalen, Ljusdal och Bollnäs varit engagerade. Projektet utgår från åtgärderna beskrivna i "Aktionsplan för biologisk mångfald".
- Restaureringen av vattenmiljöer i Voxnan samt genomförande av biotopförbättrande åtgärder i mindre vatten skapar bättre förutsättningar för en rik biologisk mångfald, något som i sig bidrar till ökad resiliens i de limniska ekosystemen (Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald)
- Som en neutral arena har biosfärområdet möjliggjort samverkan över olika sektorsgränser (Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen, 16.7). Även test av nytt demokratiskt verktyg för medborgarinkludering har bidragit till detta mål.
- Process med medborgarråd som initieras 2024. (Mål 10 Minskad ojämlikhet, 10.2)
- Biosfärområdet grundläggande metod för projekt med lokal förankring och arbete genom nätverk uppfyller mål 17

Biosfärområdet som modellområde

Rollen som modellområde för andra: Vilka insatser har spridits till andra områden, lyfts man i andra sammanhang, konferenser, studiebesök etc?

Biosfärområdet som möjliggörare och neutral arena för dialog har varit framgångsrikt, exempelvis när det kommer till frågor som rör skogen, som kan uppfattas som polariserade frågor. Metoder för att hantera polariserade frågor har varit framgångsrika, med bland annat Voxkedjan som ett resultat. Voxkedjan lyfts fram i olika regionala sammanhang, både via presentationer som genomförs av biosfärområdet och av Voxkedjan Ekonomisk förening själva.

Det finns stort intresse för studiebesök och erfarenhetsutbyte mellan biosfärområdena. Voxnadalen har bidragit med kunskap och erfarenheter till andra områden genom dessa besök.

Återvätningarna av dikade skogstjärnar i samarbete med Sveaskog är exempel på hur biosfärområdet varit med och implementerat ekosystembaserade åtgärder.

Voxnadalen blev 2023 utvalt som plats för workshops i projektet LANDPATHS, just för dess förutsättningar som testbädd och modellområde. Projektets forskare Sara Holmgren (SLU) och Max Whitman (Uppsala universitet), såg en unik möjlighet i samarbetet genom att involvera biosfärområdet. Projektets samarbete tillsammans med lokala aktörer utforskar hur globala utmaningar kopplade till markanvändning kan hanteras i lokala sammanhang på ett sätt som gynnar biologisk mångfald, skapar motståndskraft mot klimatförändringarna och samtidigt bidrar till social och ekonomisk utveckling. Syftet är att använda insikter som genererades i samtal under workshoppen och väva ihop dem till ett eller flera mer avgränsade projekt som kan drivas lokalt. Teman som deltagarna har återkommit till är exempelvis kvalitetsproduktion av virke och dess värdekedjor, ersättningsformer för mångfaldsfrämjande åtgärder och samplanering över fastighetsgränser. Detta projekt speglar möjligheterna i biosfärområdet både som neutral arena och bidra med praktik till teori.

Deltagare vid den första workshoppen. Foto: Thao Do

Exempel på sammanhang där Biosfärområde Voxnadalen deltagit och spridit kunskap (eller efterfrågan finns):

- Voxnadalens deltagande vid årliga "ö-rådet".
- Koordinators bidrag med presentation av biosfärområdet och samarbetet med forskningsprogrammet Landsvägar.
- Nationella Miljömålsdagarna (Borlänge september 2023) med deltagande från biosfärområdets koordinator och projektsamordnare. I samband med detta presenterade koordinators samarbetet med Landpaths och arbetet med Voxkedjan, denna workshop leddes/organiserades av en forskare från Landpaths.
- Studieresa till biosfärområdet Kristianstads Vattenrike (oktober 2022).
- Deltagande i Sveriges Lantbruksuniversitets, SLU, forskningsprojekt om att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig kommunikation med privata trädgårdsägare om Sveriges nya riskklassificering av främmande arter.
- Skolprojekt med experimentlådor för platsbaserad utomhuspedagogik har fått spridning och andra kommuner och län har efterfrågat att få "köpa" konceptet.
- SLAO, Svenska Skidanläggningars organisation, har kontakt med biosfärområdet gällande arbetet med betesdjur i skidbackarna. SLAO är intresserade av erfarenheterna av detta arbete.

Mål och utvecklingsplan

Avstämning sedan nominering: Hur har utvecklingsplanen fungerat? Vilka mål har

man kommit i mål med? Övriga förändringar i omvärlden som påverkar det fortsatta arbetet?

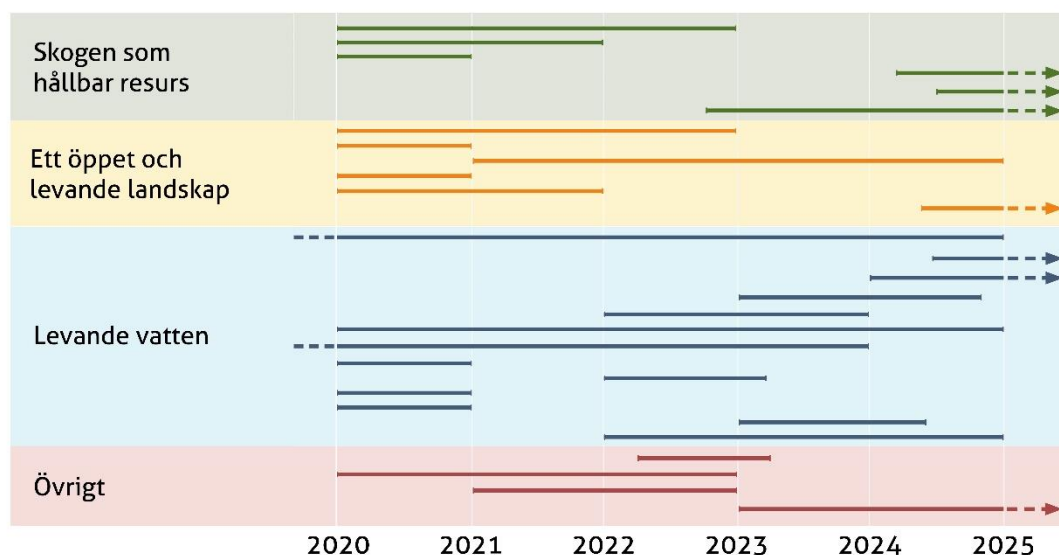
Utvecklingsplanen har fungerat väl och följs upp varje år. Under de fem åren har utvecklingsplanen även genomgått en årlig översyn med mindre justeringar.

Vilka mål som har prioriterats har styrts av vilka medel som för tillfället finns tillgängliga att söka, samt tillgång på resurser. Stor del av arbetet är ett kontinuerligt arbete som inte har en slutpunkt.

Minskade anslag från regeringen till Naturvårdsverket har gjort att LONA-bidrag inte kan sökas för åtgärder kopplade till att främja biologisk mångfald i landmiljö samt satsningar på friluftsliv. Det har gjort det svårare att få finansiering för denna typ av åtgärder.

Under biosfärområdets första fem år har flera stora händelser påverkat arbetet. Där Covid19-pandemin var mest påverkande då denna inföll strax efter utnämningen och därmed i samband med uppstart av biosfärområdet. Med lättade restriktioner efter pandemin har möjligheterna ökat till att genomföra aktiviteter i biosfärområdet.

Vid tiden för 5-årsutvärderingen visar sammanställning 22 genomförda och avslutade projekt. Sju projekt är uppstartade och pågående. En viktig insikt och reflektion som framkommit är att arbete i projektform kan vara begränsande när förhoppningen är långsiktig förändring. Goda initiativ som startas i gång och implementeras, kan påverkas negativt när det finns ett slutdatum att förhålla sig till.

Fördelning av projekt inom respektive fokusområde under de första fem åren.

Målbild framåt till nästa 10-årsutvärdering

Hur planeras arbetet med att ta fram nästa utvecklingsplan/handlingsprogram? Visionsprocess?

I samband med den årliga översynen av utvecklingsplanen ska kunskap och erfarenheter från den genomförda 5-årsutvärderingen tas med i processen. Bland annat är avsikten att genomföra en workshopserie med styrelsen som tar avstamp i rapporten "Sveriges Biosfärområden - en accelerator för hållbar utveckling" och de fyra utvecklingsområden som har identifierats i rapporten (ekonomi, kommunikation, samverkan och organisation).

Även resultatet från det medborgarråd som ska genomföras i november 2024 kommer att beaktas i samband med översyn av utvecklingsplanen.

Mål 2: Inkluderande, dynamiska och resultatorienterade samarbeten och nätverk

Organisation

Hur anpassas organisationen & styrelsesammansättning utifrån biosfärområdets kontinuerliga utveckling? Uppdateras stadgar och styrdokument?

Biosfärområde Voxnadalen är ingen medlemsorganisation utan har i stället Ovanåkers Kommun som juridisk huvudman. De organisationer som ingår i styrelsen anses representativa för biosfärområdets syfte och mål.

Styrelsen har en bred representation avseende biosfärområdets tre fokusområden. Biosfärområdet bygger på inkluderande och öppna processer vad gäller organisation, framtagandet av utvecklingsplaner och genomförandet av aktiviteter.

Planeringsarbetet inför ett medborgarråd i biosfärområdet under hösten 2024 har påbörjats tillsammans med forskningsprogrammet Landsvägar. Medborgarrådet kommer att stärka allmänhetens inflytande i biosfärområdets fortsatta utveckling.

Biosfärområdets koordinator och projektsamordnare samt arbetsgrupp, styrelse och övriga samarbetspartners deltar i kompetenshöjande aktiviteter och utbildningar som både leder till ny kunskap och nya kontakter.

Styrdokument och stadgar genomgår regelbunden översyn och uppdateras vid behov.

Styrelsens sammansättning anpassas efter biosfärområdets kontinuerliga utveckling av verksamheten och uppkomsten av nya frågeställningar. Under 2023 utvidgades styrelsens sammansättning med två nya representanter, Stora Enso och Fortum.

Medlemmar

Ökar antalet? Är de representativa för biosfärområdets syfte? Attraheras nya målgrupper?

Biosfärområdet har inga medlemmar och därför inte mätbart. Under 2023 stärktes biosfärområdets styrelse med två organisationer vilket gav ytterligare bredd och möjlighet att attrahera nya målgrupper.

Nya målgrupper har attraherats framförallt små- och medelstora företag inom träförädling genom Voxkedjan. Nya målgrupper har attraherats i lokalsamhället genom utomhuspedagogik och odlingsprojekt för självhushåll. Unga är en målgrupp som biosfärområdet inte nått fullt ut och behöver arbeta mer med. Även öka medvetenheten hos allmänheten, då mer generellt fokus om biosfärområdets arbete och möjligheter.

Under 2022 ökade antalet medlemmar i Voxkedjan ekonomisk förening, medlemmarna består i huvudsak av små- och medelstora företag inom skog- och träförädling samt ett antal Voxgårdar. (Voxkedjan är egen ekonomisk förening)

Kontinuitet

Organisatorisk och personell kontinuitet, rutiner för kunskapsöverföring och det organisatoriska minnet, hur har det sett ut?

En orsak till att biosfärområdet haft en god start, är tack vare kontinuitet i personalsammansättningen, utan täta byten av koordinatorsrollen. Samma koordinator verksam under både kandidaturens två sista år, samt första fem åren har gett kontinuitet. Ansvar för kontinuitet ligger inte enbart hos biosfärkontoret, utan är ett gemensamt ansvar för alla organisationer i styrelsen.

Både enkäten och workshopen belyste behovet av kontinuitet. Som exempel nämndes god kontakt med skola för kunskapsförmedling. Det upparbetade samarbetet och möjligheten att dela kunskap är beroende av personell kontinuitet. För bättre organisatoriskt och personell kontinuitet, behövs rutiner för kunskapsöverföring och organisatorisk struktur. Exempelvis förtydliga roller för att undvika missuppfattningar när personer byts ut på ordförandeposter, personal osv.

För att stärka kontinuitet bör en kommunikationsplan tas fram. För att säkra effektiv kommunikationsstrategi och kommunicera på ett lättbegripligt sätt till invånare och andra intressenter om vad som händer i biosfärområdet.

Medborgarperspektivet

Hur är det lokala engagemanget? Vilka verktyg används för att stimulera lokalt engagemang?

Biosfärområdet uppmuntrar initiativ hos allmänheten som bidrar till genomförandet av Agenda 2030 och biosfärområdets intentioner. Utdelning av biosfärdiplomet en gång per år inom kategorierna allmän och ungdom, är ett exempel på hur biosfärområdet inspirerar till hållbara insatser. Antalet inkomna nomineringar till Biosfärdiplomet har dock varit lågt och en strategi bör tas fram tillsammans med kommunikator för att öka engagemanget.

Voxkedjan är bra exempel på framgångsrik samverkan som har skapat engagemang bland skogsägare och andra intressenter. Arbetet har lett till en skiftande syn på biosfärområdet från något potentiellt hotfullt till en värdefull neutral plattform för dialog och utveckling. (Fokusområde Skogen som hållbar resurs).

Verktyg för lokalt engagemang:

Biosfärområdet ger ut en tidning en gång per år vilken landar i alla brevlådor. Tidningen upplevs som ett bra verktyg för att skapa lokalt engagemang, exempelvis har en projektgrupp bildats kring planering och genomförande av åtgärder i ett populärt våtmarksområde (Sässman). Även lokalradio plockar upp många av nyheterna i tidningen och vill göra radioinslag av detta.

Biosfärområdet bjuder också in till temadagar och öppna föreläsningar, vilket kan locka många från allmänheten.

I samband med manuella restaureringsåtgärder i mindre vattendrag har sommarungdomar jobbat i vattendragen, vilket har varit ett lyckat sätt att få ungdomar intresserade.

Skolprojektet "Nyfiken på Biosfären" förväntas att öka det lokala engagemanget hos barn och unga genom att involvera skolorna.

Samverkan med lokala och regionala aktörer

Goda exempel på hur biosfärområdets värdegrund implementeras av samverkansorganisationer.

Biosfärområdets värdegrund fungerar som en gemensam kompass. Genom att aktivt kommunicera värdegrunden i alla projekt fungerar det som en vägledning för att prioritera projekt för hållbar utveckling, projekt som gynnar biologisk mångfald och lokalsamhällets utveckling osv.

Med denna gemensamma kompass har det fallit sig naturligt att de organisationer som biosfärområdet samverkar med har samma värdegrund. Exempelvis har lokala föreningar och myndigheter har bidragit till att implementera värdegrunder kring bevara biologisk mångfald och främja ekosystemtjänster genom restaureringsarbete (inom fokusområde Levande vatten). Genom samarbete med lokala aktörer har biosfärområdet utvecklat naturkartan, som underlättar för invånare och besökare att upptäcka och värdesätta lokala natur- och kulturvärden.

Genom att säkerställa att alla intressenter får en plats vid bordet för att alla röster inkluderas, fattas beslut på ett transparent och inkluderande sätt.

Internationella samarbeten

Vilka pågår, startar, har genomförts? Vad har det genererat? Bidra till det internationella nätverket, medverka och bidra med innehåll till EuroMAB till exempel.

Under den utvärderade perioden har inga internationella samarbeten med andra biosfärområden genomförts. Däremot samarbete med forskningsprojekt som inkluderar internationella samarbeten, som exempelvis NARROW¹.

Tillsammans med andra biosfärområden har Biosfärområde Voxnadalen deltagit i en ansats att genomföra ett Horizon-2020 projekt tillsammans med SLU (projektägare). Det var biosfärområden i Sverige och Europa som enades kring denna. Ansökan avlogs dock.

¹ Narratives on restored waters, NARROW, 2022 – 2024, Centrum för Biologisk Mångfald, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala. Projektet är ett samarbete mellan forskare från Sverige, Schweiz och Finland

Biosfärområdet söker också samarbete/kunskapsutbyte med biosfärområden i Kanada gällande habitatförstärkande åtgärder för fisk och biologisk mångfald i reglerade vatten. Projektledare från biosfärområdet deltog även på EuroMAB i Tyskland 2024 och träffade där representanter från Kanada som har erfarenheter kopplade till åtgärder för fisk. Biosfärområdet är hoppfulla om fortsatt samarbete.

Mål 3: Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering

Projekt tillsammans med andra biosfärområden

Ansökningar som skrivits, projekt som beviljats

Biosfärområde Voxnadalen har beviljats många projekt, både mindre och större. Under denna period inga gemensamma projekt med annat biosfärområde sökts eller genomförts. I övrigt finns gott samarbete och kunskapsöverföring mellan övriga biosfärområden i Sverige.

Högskolan i Gävle har varit en del i utvecklingen av Voxkedjan. Arbetet med Voxkedjan är beskrivet som case i boken Horisontellt ledarskap skriven av processledaren Mikael Scherdin, Fil. Dr. i entreprenörskap. Boken gavs ut hösten 2023. På initiativ av Voxnadalens koordinator deltog Mikael på ett Biosfärrådsmöte i november. Syftet var att berätta om den metodik som är beskriven i boken och som bygger på horisontellt ledarskap. Ett resultat av detta är att Biosfärområde Vindelälven Juhttáahkka har inlett ett samarbete med Mikael Scherdin. Någon form av fortsatt utbyte mellan biosfärområdet och Mikael Scherdin kan också bli aktuellt

Flera goda externa samarbeten har genomförts:

- Seminarier med SLU: Dessa har varit uppskattade för att de kombinerar praktiska och visionära inslag, och de har fungerat som en lärörrik och samlande arena för olika skogsaktörer. (Fokusområde Skogen som hållbar resurs)
- Restaurering av Voxnan: Projekt som detta har skapat mycket engagemang på grund av den tydliga ekologiska och samhällseliga nyttan. (Fokusområde Levande vatten)

Forskningens roll

Forskningens roll och biosfärområdets funktion att bevara-utveckla-stödja: Hur organiseras långsiktig samverkan med forskarsamhället? Finns ett forskarnätverk till exempel? Goda exempel på när kunskapsbehov möter forskningsintresse.

Biosfärområdets koppling till forskning och utbildning har sedan start successivt stärkts. Detta bidrar till att stärka biosfärområdets roll i att stödja forskning, innovation och lärande om hållbar utveckling.

Voxnadalen är samhällspartner i forskningsprogrammet Mistra Miljökommunikation (2024 – 2027), i detta sammanhang finns ett nätverk av forskare som och bidrar till att bredda Voxnadalens forskarnätverk.

Biosfärområdet är en brygga mellan den utbildning och forskning som sker vid högskolor och universitet och den praktiska tillämpningen bland områdets intressenter. De samarbeten med högre lärosäten och forskning som kunnat knytas till Voxnadalen, har resulterat i kunskapsutveckling för områdets intressenter. Flera studenter har tagit kontakt med biosfärområdet för praktik eller examensarbete, även om inte alla kontakter har lett till gemensam aktivitet. Även andelen forskare som initierat kontakt med biosfärområdet har ökat generellt. Biosfärområdet har också varit eftertraktat att användas som 'landskapslaboratorium' i olika forskningsansökningar.

Samarbetet med forskningsprogrammen LANDPATHS och Mistra Miljökommunikation II har varit av särskild betydelse och resulterat i många ringar på vattnet. Två gemensamma projektansökningar, med biosfärområdet som projektägare, har beviljats medel under 2024. Ett större projekt på 1,5 milj. kr från Skogsstyrelsen och ett lite mindre projekt på 230 tkr från Svenska Lantbruksveckans fond.

Samarbete har gjorts med Mikael Scherdin, (doktor i entreprenörskap vid Uppsala Universitet). Scherdin har utvecklat metoder för att främja samarbete mellan olika aktörer att lösa komplexa problem, och driva hållbar utveckling. Biosfärområdets arbete i processen med Voxkedjan har varit lärörikt och varit en viktig grund för metoden i Voxkedjan-processen. Metodiken innebär att arbeta i små innovationsgrupper och tar steg för steg, mot ett högre förändringsvärde. Voxkedjan använder gamla metoder och arbetssätt som sätts i

modern kontext. Aktivt innovationsarbete har stort värde i Voxkedjan, nya produkter och tjänster skapas som baseras på den unika platsen.

Biosfärområde ser att denna process kan inspirera i andra projekt, bland annat i andra projekt om horisontell förståelse genom livsmedelskedjan (projekt beviljat av Svenska Lantbruksveckans fond).

Projektet Narrow är ett bra exempel när biosfärområdets bidrar i forskning som testbädd. Inom ramen för fokusområde Levande vatten, var biosfärområdet testbädd med utvalda vatten och våtmarker i området. Projektledare för projektet var Håkan Tunón, forskningsledare vid Centrum för biologisk mångfald (CBM) vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Tunón har särskilt ansvar för frågor rörande traditionell kunskap och etnobiologi. Som en del av projektet undersöktes hur lokalsamhällen leder och arbetar med naturvårdsåtgärder och för att mildra effekter av klimatförändringar. En del av frågeställningen handlar om vad lokal delaktighet har för roll för att skydda och restaurera sötvattenssystem. Biosfärområde Voxnadalen kunde bidra med kunskap och insikter från lokalsamhällets roll och vara kunskapsbrygga mellan forskning och samhälle.

Finansiering

Pengar och projekt: Uppväxling, hur genereras långsiktig basfinansiering. Projekt som genomförts

Under de biosfärområdets första fem år har projektmedel beviljats för 13 494 852, fördelat på 30 olika projekt.

Basfinansiering via Naturvårdsverket och de tre kommunerna Ovanåker, Ljusdal och Bollnäs.

Projektmedel behövs för att täcka lönekostnader, lokalhyra med mera. Ett behov av att öka bidraget från kommunerna till basfinansieringen finns för att möta ökande lönekostnader. Andra finansieringsmodeller behöver utforskas för att säkra en basfinansiering som fullt ut täcker alla driftkostnader. Mycket verksamhet bedrivs med små resurser och kapaciteten skulle öka avsevärt med en mindre ökning av basfinansiering.

Exempel på projekt som genomförts:

- Riktlinjer för ändamålsenlig kommunikation med privata trädgårdsägare om Sveriges nya riskklassificering av främmande invasiva arter, Sveriges Lantbruksuniversitet. Projektet pågick 2020–2022 med finansiering från Formas
- Samarbete med Fortum har under perioden stärkts. Exempelvis ska biosfärkontoret under 2024 projektleda miljöåtgärder i Sörängströmmarna med fullständig finansiering från Fortum.
- Samarbetet med Landpaths och Mistra Miljökommunikation II. Har gett ringar på vattnet med ömsesidig nytta. Genom att söka projektmedel tillsammans och beviljas tillsammans. Exempelvis, i nya gemensamma projekt finansierat av Skogsstyrelsen, kan biosfärområdet genom Mistra Miljökommunikation II, inkludera fler aktiviteter i projektet som inte kunde finansieras av Skogsstyrelsen. Samtidigt får de möjligheter att genomföra fler aktiviteter inom sitt Mistra projekt.
- Samarbete med Landpaths möjliggör det medborgarråd som är planerat under 2024.
- VoxKedjan Ekonomisk förening. som samlar små- och medelstora företag inom skog- och träförädling. Biosfärområdet har stöttat VoxKedjan genom att vara projektägare till en förstudie finansierad av Europeiska unionen via Region Gävleborg och Tillväxtverket.
- Voxkedjan driver ett eget ERUF-projekt under en treårsperiod. "Samindustrialisering via ekonomiskt ekosystem". Finansiering på cirka 5 miljoner. (medfinansiering från Mellanskog.)

Mål 4: Kommunikation och spridning av data

Omfattande, modern, öppen och transparent kommunikation, information och spridning av data

Biosfärområde Voxnadalen har implementerat en kommunikationsstrategi som är både omfattande och modern genom användning av digitala verktyg, sociala medier och regelbundna publikationer. Öppenhet och transparens säkerställs genom årliga öppna möten, då allmänheten bjuds in. Då presenteras verksamheten och synpunkter och idéer från invånarna samlas in.

Årsredovisningarna innehåller detaljerade beskrivningar av beviljade och genomförda projekt, samarbeten och resultat, vilket ger en klar bild av verksamhetens framsteg och utmaningar. Alla dokument och

redovisningar finns tillgängliga på biosfärområdets hemsida för att säkerställa att informationen är lättillgänglig för alla intressenter.

Spridning av kunskap har även gjorts genom arrangerade temadagar om kulturella frågor. Samt workshops för att diskutera och sprida information om skogsbruk och vattenvård. Digitala verktyg har även använts, exempelvis implementering av Naturkartan, en digital plattform för att marknadsföra och informera om biosfärområdets natur, kultur och verksamhet.

Biosfärområdets första fem år sammanföll med Covid19-pandemin och detta begränsade fysiska möten. Träffar har ändå kunnat genomföras digitalt eller genom fysiska möten utomhus.

Biosfärtidningen "Det händer i Biosfärområde Voxnadalen" distribueras som samhällsinformation till alla hushåll inom biosfärområdet och har fått mycket god respons.

Biosfärområdet använder sociala medier som Facebook för att nå ut till en bredare publik och hålla dem uppdaterade om aktuella händelser och projekt. Antalet följare på biosfärområdets Facebook har ökat.

Biosfärområdet ses även flitigt i olika medier under året. Exempelvis reportage i Land Skogsbruk och Skogseko (nr 4 dec 2023) extrabilaga Trä som kulturbärare.

Hemsidan uppdateras kontinuerligt med information om verksamheten, dokument och redovisningar.

Lärdomar resultat

Samarbetsprojektet Skolan och Biosfären innefattar alla tre fokusområden och knyter samman skolan, hållbar utveckling, och pedagogisk kunskapsförmedling. Skolan engagerar på flera plan och kan vara en väg till utveckling och större förståelse för Biosfärområdenas roll i samhället. Inom fokusområde Levande vatten har mycket lärdomar kommit fram om hur Voxnan nyttjas och brukas.

Biosfärområdet som möjliggörare i kommunikation och dialog har varit tydligast inom fokusområde Skogen som hållbar resurs. Där biosfärområdet har fyllt funktion som en neutral och samlande part.

Skogen som hållbar resurs framhålls även i enkätsvaren som det område där man kommit längst med biosfärprogrammets tre grundord, bevara, utveckla och stödja,

Fokusområde Levande vatten har fått nya möjligheter sedan ny projektsamordnare tog över som projektsamordnare (2022) och Fortum (2023) kom med i biosfärområdets styrelse. Har gett bättre förutsättningar för fokusområdet på flera på plan, ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Lärdomar metoder

Projekt som kan inkludera praktiskt deltagande och/eller möjlighet att påverka ger stort engagemang och därmed en bra metod där det är möjligt.

De långa beslutsprocesser gör att det kan vara svårt att hålla engagemang och driv i projekt. Att tydligare kommunicera progress i projekt, med långa ledtider skulle kunna minska risk för att engagemanget minskar.

Framgången med Voxkedjan ligger i att arbeta underifrån för att skapa acceptans och inkludering.

Skogsägare har efterfrågat Voxkedjans erbjudande, vilket har gjort att större aktörer har sett behov att ansluta eftersom de märker att deras medlemmar börjar fråga efter samarbete. Voxkedjan är ett bra exempel på när ett biosfärområde kan fungera som katalysator. Biosfärområdet vad med initialt och inledde projektet och drivs nu vidare som egen ekonomisk förening.

Lärdomar effekter

Helheten har fungerat bra, med stor öppenhet, mycket kunskap, tydlig information och ett bra dialogklimat. Biosfärområdet har framträtt som en viktig aktör i skogsfrågor i länet. Detta har uppnåtts genom lyhördhet och nya perspektiv. En lärdom från detta är hur nära det kan vara mellan det visionära och det handfasta, vilket blev tydligt under workshop med SLU.

Biosfärområdet som neutral arena har gett stor effekt på dialog, samsyn och förståelse. Bland annat nämns fokusområde "Skogen som hållbar resurs" där effekt märkts tydligt.

Forskningsprogrammet Landsvägar, med workshopserie i tre delar som har genomförts med inbjudna gäster har gett deltagarna ökade kunskaper om system för kolkrediter, hyggesfritt skogsbruk och rätt virkeskvalité till kulturarvstjänster.

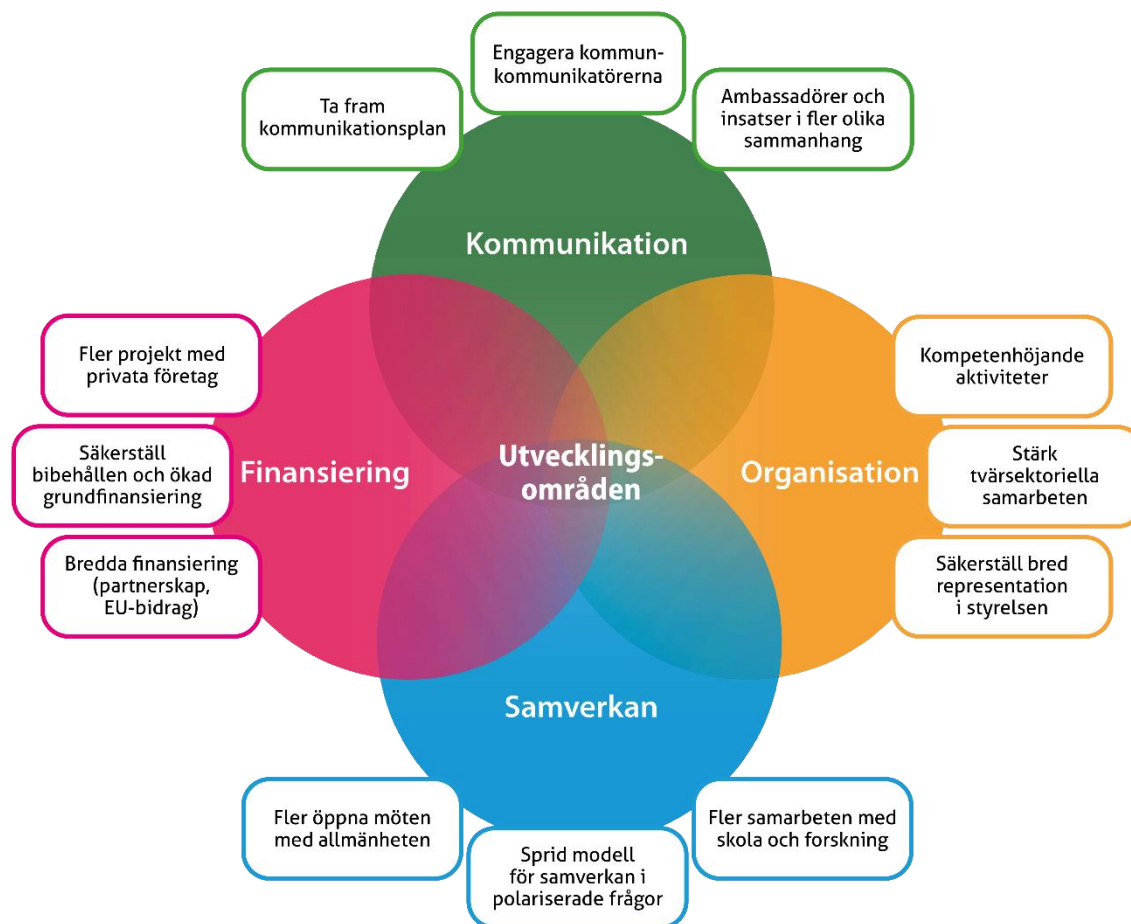
Lärdomar från läromaterial för utomhuspedagogik med tillhörande experimentlådor med pilotskolorna. Platsbaserad naturpedagogik ger elever och lärare en förståelse för samverkan mellan människan och naturen inom ramen för läroplanen.

Skolorna får en chans att påverka sina egna lektioner med stöttning av det material biosfärområdet tagit fram. Elever och lärare får en möjlighet att vistas i främmande naturmiljöer där de kan dra nytta av befintliga landskap och naturtyper för att skapa förståelse för kultur, geografi och natur. Aktuell läroplan främjar utomhuspedagogik och experimentlådorna kan fungera som en del i måluppfyllelsen

Bilagor

Bilaga 1, sammanfattning förslag och idéer

Nedan sammanfattas de initiativ/projektidéer/insikter som kommit från deltagarna under workshopen, klustrade utifrån de fyra utvecklingsområdena.

Identifierade insatser för att utveckla kommunikationen

Tydlig och kontinuerlig kommunikationsstrategi: Biosfärområdet betonar vikten av en effektiv kommunikationsstrategi som är lättbegriplig för boende i biosfärområdet och andra intressenter.

Engagemang och delaktighet från olika målgrupper: För att stärka kommunikationen och förankringen inom biosfärområdet är det viktigt att engagera kommunernas kommunikatörer i en strategisk plan för gemensam kommunikation. Dessutom bör varje styrelseledamot ha i uppdrag att sprida information inom sin organisation. Det är även nödvändigt att uppmuntra och synliggöra goda exempel på hållbar utveckling samt att dela ut biosfärdiplomet årligen för att motivera och uppmärksamma insatser från allmänheten och ungdomar.

Användning av ambassadörer och profileringsinsatser: Användning av biosfärambassadörer inom olika områden kan bidra till ökad synlighet och förankring. Profileringsinsatser genom att visa upp fördelarna med biosfärområdet för kommunens politiker och andra intressenter är också viktigt. Att delta i och arrangera fältdagar med skolor, företagsfrukostar och årliga presentationer hos kommuner och andra myndigheter kan ytterligare stärka biosfärområdets profil och roll som en neutral arena för hållbar samhällsutveckling.

Identifierade insatser för att utveckla organisationen

Inkluderande och öppna processer: Biosfärområdet bygger på inkluderande och öppna processer vad gäller organisation, framtagandet av utvecklingsplaner och genomförandet av aktiviteter. Detta innebär att

styrelsen behöver fortsätta ha bred representation av olika intressenter och att det hålls öppna möten för allmänheten, detta stärker även lokal delaktighet och inflytande.

Kompetensutveckling och utbildningar: En viktig del av att utveckla organisationen är att koordinatörer, projektledare, styrelse och övriga samarbetspartners deltar i kompetenshöjande aktiviteter och utbildningar. Dessa utbildningar och aktiviteter bidrar till ny kunskap och nya kontakter, vilket stärker organisationens kapacitet att driva projekt och samarbeten.

Tvärsektoriella samarbeten: Biosfärområdet initierar och ingår i tvärsektoriella samarbeten på lokal, regional, nationell och internationell nivå för att främja en hållbar utveckling. Detta inkluderar samarbeten med högskolor och universitet för att knyta forskning till praktisk tillämpning samt att vara en naturlig och inkluderande samarbetspartner bland intressenter i området.

Identifierade insatser för att utveckla samverkan

Tvärsektoriella samarbeten: Fortsätta initiera och delta i tvärsektoriella samarbeten på lokal, regional, nationell och internationell nivå, för att främja en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Öka samarbeten med högskolor och universitet, som kan leda till nya kunskaper och examensarbeten som genomförs i samarbete med biosfärområdet. Samarbeten med skola och forskning, kombinerar bevarande och utveckling, vilket bidrar till biosfärområdets målpuppfyllelse.

Neutral arena för samverkan: Biosfärområdet har fungerat väl som en neutral arena för samverkan, vilket möjliggjort dialog och kommunikation mellan olika intresseområden. Modellen för samverkan att hantera polariserade frågor kan spridas och vara användbar i flera sammanhang.

Inkluderande processer och lokalt engagemang: Involvera lokalbefolkningen och olika intressenter mer i biosfärområdets arbete, eftersom det är viktigt för att stärka samverkan. Exempelvis är öppna möten för allmänheten ett bra forum för att främja insamling av synpunkter och idéer från lokalsamhället.

Identifierade insatser för att utveckla finansiering

Långsiktig och stabil grundfinansiering: Viktigt att grundfinansieringen (som huvudsakligen kommer från Naturvårdsverket och de berörda kommunerna Ovanåker, Ljusdal och Bollnäs), i första hand bibehålls, men samtidigt ökar för att täcka ökande kostnader och säkerställa långsiktig ekonomisk stabilitet.

Externa projektmedel och samarbete med externa finansiärer: Mer samarbeten med externa finansiärer som kan bidra till att uppfylla biosfärområdets mål. Som exempel nämns samarbetet med Fortum, där biosfärkontoret projektleder miljöåtgärder med fullständig finansiering från Fortum. Att öka samarbeten med privata företag kan ge betydande finansiella bidrag och stärka biosfärområdets kapacitet att genomföra projekt.

Utveckling av partnerskap med näringslivet och andra organisationer: För att öka finansiering nämns stärkt partnerskap med lokala företag och andra organisationer som en nyckelstrategi. Exempelvis utveckla sponsring, delta i större EU-projekt tillsammans med andra biosfärområden, och uppmuntra delaktighet från näringslivet i olika projekt. Dessa samarbeten kan ge både ekonomiskt stöd och andra resurser som är nödvändiga för biosfärområdets verksamhet.

Konkreta förslag på initiativ och projekt

Under workshopen i Alfta fanns tillfälle för deltagarna att ge konkreta förslag på idéer, kanaler, mottagare för att nå ut med kunskap från och om biosfärområdet. Mycket bra har redan gjorts och föreslås skalas upp eller ta vidare till andra kommuner/sammanhang.

Nedan är en sammanställning av dessa idéer.

Kunskapsspridning

Sprida goda exempel är en central del av biosfärområdets uppdrag. Skolan är en nyckel för att nå ut med kunskap utifrån flera olika perspektiv. Som goda exempel nämns Bollnäs kommuns arbete med unga, natur och kultur. Samt det arbetssätt som används i Los skolor. Förutom kunskap förmedlas en stolthet över den egna bygden. Fler förslag:

- Kommunturné
- Fältdagar med skolor och exempelvis styrelsen
- Varje styrelseledamots ansvar att förankra/sprida i sin organisation

Kommunikation

Vikten att förmedla kunskap är precis som effektiva kommunikationsinsatser avgörande för biosfärområdets arbete framåt. Utifrån enkät och dialoger under workshopen framträdde tydligt några delar som förslag att stärka kommunikationen.

Tydligast återkommande var vikten av att i stort sett alla målgrupper förstår vad ett biosfärområde är och vad Biosfärområde Voxnadalen gör. Eftersom liknande behov finns hos fler biosfärområden föreslogs mer gemensamt arbete med andra biosfärområden kring just kommunikation för att nyttja synergier och vara mer effektiv. Fler förslag

- Ta fram en "hiss-pitch" vad biosfärområde är och gör.
- En kommunikationsplan med tydliga målgrupper (företag, skolor, invånare, intern i kommunorganisation)
- Se till att biosfärområdet nämns som (en resurs för neutral arena) i kommunala och regionala strategier.
- Starkare samarbete med kommunernas kommunikatör, gemensam strategi och kommunikation.
- Ta fram en lösning för att kommunicera lägesuppdateringar (långa ledtider och beslutsprocesser gör det ibland svårt att hålla engagemang, tydlig kommunikation är då extra viktigt). Exempelvis: projektlista som stående punkt på dagordning, även ekonomin som stående punkt.
- 100-lista med olika insatser att använda, exempelvis mailutskick, nyhetsbrev mm
- Uppmärksamma viktiga händelser för att fira, kan kommuniceras mer!
- Kommunicera uppnådda delmål och genomförda projekt.
- Biosfärtidningen: ge ut två gånger per år, med nummer två inför semestern. Med mer "besöksnäringssperspektiv"

Forskning

Mer och fler projekt kan och bör göras tillsammans med forskning. Arbetet med bete i slalombackar innebär möjligheter till vidare forskning kring biologisk mångfald och rödlistade arter, förutom själva metoden i sig. Nya arter upptäcks fortfarande.

Biosfärområdets har en viktig roll i samhällsutvecklingen som neutral arena. Vidare forskning på kvalitetsvirke?

Samarbete andra biosfärområden:

Sök samverkan för synergier eller överlappande effekter. "Helheten är ofta större än summan av delarna. Delar åtgärder i en å blir en älv."

Finansiering:

- Börja ta betalt när vi blir inbjudna att tala.
- En strategisk plan för medverkan i andra projekt/ansökningar
- Våga säga nej! Kvalitet framför kvantitet.
- Sätt tydlig mål och förutsättning för fortsättning
- Utöka fokusområden i projekt, bredare chans till finansiering?

- Delfinansiering av projekt från näringslivet, utveckla sponsring; med värnad trovärdighet!

Myndigheter/beslutsfattare/kommun:

Bjud in politiker att besöka finansierade projekt, så de kan se och uppleva att även en lite finansiering kan bli en stor investering. Biosfärområde är bra modellområde för hållbar samhällsutveckling.

Fler förslag (relevant under fler rubriker):

Tema-utställning med info-dag, exempel på lyckad samverkan lokalt

Internationellt samarbete

Viltproblematik finns i fler länder. Voxnabackens modell och metod som neutral arena för polariserade frågor kan stå exempel för att hantera viltproblematik.

Kontinuitet och delaktighet

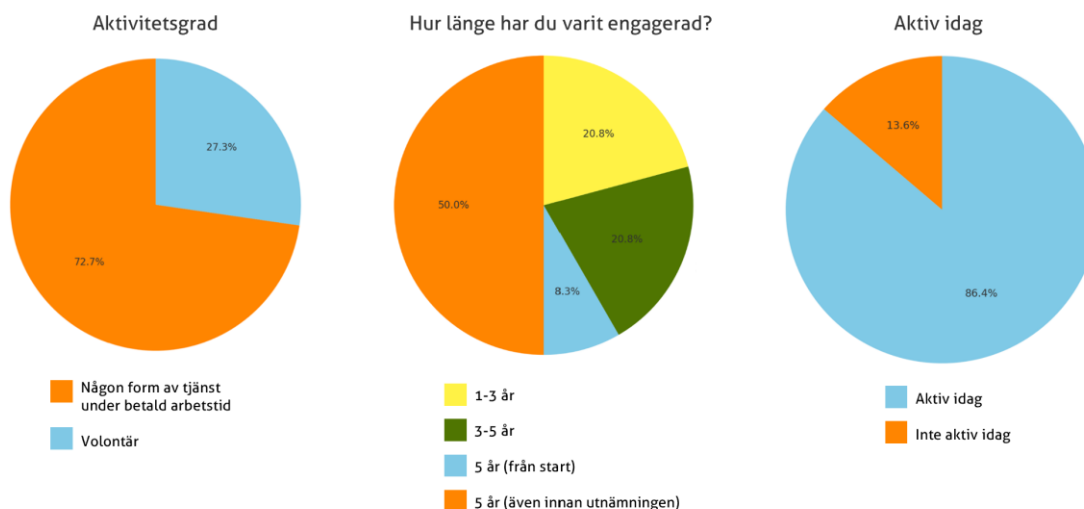
Förtydliga roller där det behövs för att undvika missuppfattningar med mera när personer byts ut på ordförandeposter, personal osv. Även viktigt i samarbete med skolor där upparbetade samarbeten är beroende av engagerad lärare. Fler förslag:

- Biosfärambassadörer? Kanske inom olika områden. Möjligt att stärka profilering!
- Involvera fler från styrelsen i processer, utflykter, platsbesök mm
- Se över årshjulsprocess, finns det förbättringsmöjligheter
- Involvera fler målgrupper (för demokratisk utveckling), kvinnor, män, barn, företag, föreningar, hälsovård.
- Årlig presentation av biosfärområdena för kommunerna, länsstyrelsen och regionen.

Bilaga 2: Sammanfattning enkät

22 respondenter svarade på enkäten under 15–31 maj 2024. Dessa representerade biosfärområdets kansli, styrelseledamöter, kommun, region, skola, näringsliv och civilsamhälle.

De flesta respondenter har sitt engagemang i biosfärområdet under någon form av betalt arbetstid. Cirka 14% av respondenterna är inte längre aktiva idag, orsaken till detta var omständigheter som påverkade situationen. Pensionsavgång, politiskt skifte i kommunen och lämnat styrelsen.

Utifrån de tre fokusområdena² har "Skogens som hållbar resurs" genererat mest kommentarer och engagemang i enkäten.

Utifrån biosfärområdets fokusområde, vad är respondenterna mest nöjda med? finns det exempel eller lärdomar?

Skogen som hållbar resurs:

- Flera respondenter uttryckte nöjdhet med fokusområdet "Skogen som hållbar resurs". De nämnde seminarierier, bildandet av Voxkedjan, och engagemanget från skogsägare och andra intressenter som positiva aspekter.
- Lärdomar inkluderade vikten av att ha en neutral plattform för dialog, vilket har förändrat synen på biosfärområdet till något positivt bland markägare.

Levande vatten:

- Respondenterna var också nöjda med arbetet inom "Levande vatten", särskilt med projekt som återvätning och återställning av vattendrag, samt ökat samarbete med olika aktörer som Fortum och biosfärområdets projektsamordnare.
- Lärdomar handlade om att förstå olika intressen och hitta gemensamma lösningar för användning av vattenresurser.

Helhet och samarbete:

- Många respondenter var nöjda med den övergripande helheten och det goda samarbetsklimatet inom biosfärområdet, som inkluderar tre kommuner, näringsliv, och föreningar/organisationer.
- Lärdomar här innefattar vikten av öppenhet, kunskapsdelning, och att ha en plattform för att hantera målkonflikter och utveckla hållbara lösningar.

Vad upplevs varit mest tydligt och enkelt?

² Skogens som hållbar resurs. Levande vatten. Ett öppet och levande landskap

Samverkan och delaktighet:

- Samarbete och dialog mellan olika aktörer har varit framgångsrikt.
- Ideellt engagemang och samarbete med både små och stora företag har gett konkreta resultat, som jobb och biologisk mångfaldsåterställning.
- Att biosfärområdet fungerar som en mötesplats för diskussion snarare än en arena för konflikter har också underlättat arbetet.

Fokusområden och projekt:

- Fokusområdena är tydliga och enkla att förstå.
- Arbeta inom fokusområdet "Levande vatten" har varit enklast på grund av existerande planer och tillgängliga projektmedel.
- Skogen har engagerat många och undvikit polarisering.

Struktur och stöd:

- Tydliga projektbeskrivningar och väl fungerande uppföljning och ekonomi har förenklat arbetet.
- Att ha bra kollegor och ett starkt stödnätverk har varit avgörande för enkelheten i arbetet.
- Organisering och struktur inom biosfärområdet med tydliga mål och nätverk på både nationell och global nivå har underlättat deltagande i flera projekt.

*Vad upplevs som frustrerande, eller fortfarande är frustrerande att arbeta med?***Ekonomiska utmaningar:**

- Många respondenter nämner finansieringsproblem som en stor frustration, inklusive den ständiga jakten på projektmedel, medelsbrist och osäkerhet kring långsiktig finansiering.
- Långa ledtider och behovet av att spendera mycket tid på att söka pengar till projekt, vilket tar tid från pågående projekt och kommunikationsinsatser.

Strukturella och organisatoriska hinder:

- Förutfattade meningar och svårigheter att förändra etablerade tankemönster inom skogsbruk och skogsägande.
- Omsättning på personal och långa beslutsvägar som fördröjer processer.
- Utmaningen att koordinera projekt som involverar både skog och vatten, på grund av olika målbilder och direktiv

Engagemang och erkännande:

- Brist på erkännande inom den egna organisationen och från externa aktörer, såsom politiker och kommunchefer.
- Svårigheter med marknadsföring och att få genomslag för projekt, särskilt inom områden som "Ett öppet och levande landskap".
- Behovet av tydligare kommunikation och bättre förankring av projekt för att undvika att bra idéer blir liggande

*Vad ser respondenterna att de inte nått hela vägen fram med?***Kommunikation och informationsspridning:**

- Det har varit svårt att nå ut med information om vad som faktiskt görs inom biosfärområdet.
- Att sprida kunskap om biosfärområdet till fler invånare och politiker har varit en utmaning.
- Förankringen av vad biosfärområdet innebär har inte nått alla berörda, särskilt utanför Ovanåkers kommun.
- Brist på en kommunikatör har skapat luckor i informationsspridningen, men en ny kommunikatör har anställts och förväntas förbättra detta.

Engagemang och deltagande:

- Att engagera fäbodare och småbruk har varit svårt, med dåligt intresse bland ägarna.
- Att locka representanter för det industriella skogsbruket har varit utmanande då de inte ser arbetet som relevant.
- Det har varit svårt att implementera arbetet i alla kommundelar och få bättre uppmärksamhet i media.

Projekt och samarbeten:

- Att skapa tydliga besöksplatser och koppla egenförsörjning till biologisk mångfald för allmänheten har varit utmanande.
- Projekt som kombinerar skog och vatten har olika målbilder och har varit svåra att genomföra.
- Behovet av tydligare politiska kontaktytor mellan kommunerna har framkommit som en utmaning, delvis på grund av pandemins påverkan.

Exempel på insatser/projekt som skapar mest engagemang:

Skog och skogsrelaterade projekt:

- Skogsfrågor och skogsvård genererar stort intresse och engagemang, särskilt eftersom regionen är en typisk skogsbygd.
- Projekt som Voxkedjan och andra konkreta skogsinitiativ upplevs som engagerande och leder till synliga resultat.

Praktiskt deltagande och lokala projekt:

- Projekt som involverar praktiskt deltagande och som har koppling till den lokala kommunens vatten- och naturområden samt företag skapar stort engagemang.
- Aktiviteter och arrangemang som engagerar lokalbefolkningen och visar konkreta effekter har också stor påverkan.

Samverkan och gemensamma projekt:

- Projekt där flera aktörer (skolor, föreningar, forskare, allmänheten och näringslivet) är inblandade under hela projekttiden skapar stort engagemang.
- Biosfärområdets funktion som neutral arena för samverkan och gemensamt lärande är mycket uppskattad.

Skolor och ungdomssatsningar:

- Skolprojekt och satsningar på ungdomar ger mycket engagemang eftersom de involverar och utbildar nästa generation.

Exempel på insatser/projekt som skapar minst engagemang:

Abstrakta och långsiktiga projekt:

- Projekt som inte visar konkreta resultat eller har en tydlig fortsättning tenderar att skapa mindre engagemang.
- Förstudier och tekniska rapporter som mest engagerar konsulter och inte involverar allmänheten praktiskt.

Öppna landskap och biologisk mångfald:

- Öppet landskap och frågor kring biologisk mångfald får generellt mindre engagemang jämfört med skogsfrågor.
- Projekt som enbart berör en part eller saknar tydlig koppling till den bredare allmänheten engagerar mindre.

Bristande information och kommunikation:

- Avsaknad av tydlig information och förståelse för projektens syfte och betydelse leder till lägre engagemang.
- Projekt där det inte finns tillräckligt med marknadsföring eller erkännande inom den egna organisationen.